

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μελέτη αυτή ξεκίνησε ως ένα ολοκληρωμένο ερευνητικό σύνολο με αφορμή τα 200 χρόνια από το ξεκίνημα της εθνικής παλιγγενεσίας, αποκωδικοποιώντας μία πλειάδα πληροφοριών που είχαν συλλεχτεί από τον συγγραφέα για μεγάλο χρονικό διάστημα με σκοπό τη συγκρότηση ενός ιδιαίτερα σημαντικού κεφαλαίου που συνδέεται με τον Αγώνα των Ελλήνων. Την ηρωική εκείνη περίοδο, τόσο κατά τη διάρκεια της Επανάστασης όσο πριν και μετά από αυτήν, η Τέχνη έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εδραίωση μιας ιδεολογίας, που είχε συνέχεια σε ό,τι αφορά στην εθνική ταυτότητα και στην εθνική αυτογνωσία των αγωνιζόμενων Ελλήνων. Το κίνημα αλληλεγγύης των ευρωπαίων καλλιτεχνών απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση ήταν πρωτοφανές, αποτυπώνοντας στη δική τους προσωπική εικαστική γραφή τη συμπάθεια, την ενσυναίσθηση και την αναγνώριση ενός δίκαιου αγώνα, δίνοντας «μορφή» σε αξίες, όπως η ελευθερία και η αγάπη για την πατρίδα, η ανδρεία και η αυταπάρνηση, η θρησκευτική πίστη, ο σεβασμός και η αγάπη για την οικογένεια και τη συντροφικότητα, αλλά και η επίκληση στην λαμπρή πολιτισμική συνέχεια. Ο κλασικισμός και το ρομαντικό κίνημα είχαν ήδη προΐδεάσει τους ευρωπαίους καλλιτέχνες για την ανάγκη να ενισχυθεί ο απελευθερωτικός αγώνας των Ελλήνων, ενός λαού με ιστορικές ρίζες που υφίστατο τον εξανδραποδισμό και την εξαθλίωση. Την συνεισφορά των Ελλήνων στη δυτική σκέψη και ιδίως στην ευρωπαϊκή κουλτούρα είχε ήδη αναδείξει ο διαφωτισμός, που ουσιαστικά είχε θέσει την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη ενώπιον των ευθυνών της. Άμεσο αποτέλεσμα ήταν η εμφάνιση του φιλελληνισμού από άκρου εις άκρον στην Ευρώπη και την Αμερική, προσφέροντας παντοειδή ενίσχυση στην Ελληνική Επανάσταση. Έτσι, η παρουσία ευρωπαίων καλλιτεχνών στην Ελλάδα ήταν ένα συνηθισμένο φαινόμενο, αν και σε πλείστες περιπτώσεις κάτι τέτοιο δεν ήταν απαραίτητο καθώς η έμπνευση συνδύαζε άψογα τη δημιουργική φαντασία με την πραγματικότητα.

Ωστόσο, η Ελληνική Επανάσταση σαν μεγάλης σημασίας ιστορικό γεγονός υπήρχε πάντα στη σκέψη των Ελλήνων, που καθώς εισέπρατταν τα αγαθά της ελευθερίας, έδιναν ξανά και ξανά χώρο για δημιουργικές συνθέσεις σε καλλιτέχνες τόσο του 19^{ου} όσο και του 20^{ου} αιώνα. Για πολλές δεκαετίες η Επανάσταση του '21 ήταν στην καλλιτεχνική επικαιρότητα ακόμα και σε περιόδους που άλλα ιστορικά γεγονότα αφαιρούσαν μέρος από τη λάμψη της.

Στόχος της εργασίας αυτής δεν είναι να προστεθεί ένα ακόμη εικονογραφημένο λεύκωμα στα ήδη υπάρχοντα για την Ελληνική Επανάσταση, αλλά να εκτιμήσει, να αξιολογήσει και να ερμηνεύσει τις ιδέες, την πολιτική και το πολιτισμικό γίγνεσθαι, μέσα από την ανάλυση φαινομένων που σχετίστηκαν με τα ιστορικά γεγονότα, αλλά και με τα πρόσωπα, όπως αυτά «καταγράφηκαν» εικαστικά από τους καλλιτέχνες της εποχής, Έλληνες και ξένους.

Τα όρια της εργασίας είναι εν μέρει συμβατικά καθώς η περιοδολόγηση των καλλιτεχνικών και ιστορικών φαινομένων στην ουσία γίνεται με βάση ορισμένα δεδομένα. Στην προκειμένη περίπτωση τα όρια τέθηκαν με βάση το έργο και τη συνεισφορά στο αντικείμενο της έρευνας δύο πολύ σπουδαίων καλλιτεχνών: του Ευγένιου Ντελακρουά απ' τη μια μεριά και του Κωνσταντίνου Παρθένη από την άλλη. Ο πρώτος θεωρείται η επιτομή της εικονογραφίας για την Ελληνική Επανάσταση και η ουσιαστική αφετηρία της μεγάλης προσπάθειας του ευρωπαϊκού φιλελληνισμού για την υποστήριξη του Αγώνα των Ελλήνων και ο δεύτερος η έκφραση ενός νέου πνεύματος για τον Ελληνισμό ύστερα από τις εθνικές επιτυχίες του Ελευθέριου Βενιζέλου, και τη διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Και οι δύο υπήρξαν διάσημοι στον τόπο τους και αυτό από μόνο του έχει τη δική του σημασία.

Ευχαριστώ θερμά και από αυτή τη θέση τα μουσεία και τις συλλογές που επέτρεψαν τη δημοσίευση έργων τους. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον διευθυντή των εκδόσεων «Επίκεντρο» Πέτρο Παπασαραντόπουλο που ανέλαβε την έκδοση αυτής της μελέτης, όπως και την επιμελήτρια της έκδοσης Δήμητρα Ασημακοπούλου μαζί με τους συνεργάτες της για την άψογη εμφάνιση του βιβλίου.